

Vergaderjaar 1985–1986

19244

Overeenkomst met Zimbabwe inzake de tewerkstelling van Nederlandse vrijwilligers; Harare, 29 juli 1985

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Ter griffies van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen 4 oktober 1985. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een van beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer of de Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen te kennen worden gegeven op uiterlijk 3 november 1985.

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 30 september 1985

Ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet¹, de Raad van State gehoord, heb ik de eer u hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen de op 29 juli 1985 te Harare tot stand gekomen Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Zimbabwe inzake de tewerkstelling van Nederlandse vrijwilligers in Zimbabwe (Trb. 1985, 127).²

Een toelichtende nota bij deze Overeenkomst gelieve u hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt alleen voor Nederland gevraagd.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek.

¹ Art. 91, (1), add. art. XXI, (1)(a) GW. en art. 61, (3), GW. 1972.

² Ter inzage gelegd op de bibliotheek.

TOELICHTENDE NOTA

Inleiding

Ingaand op een verzoek van Zimbabwe om vrijwilligers, besloot het bestuur van de Stichting Nederlandse Vrijwilligers (SNV) in januari 1983 de mogelijkheden tot het inzetten van vrijwilligers in Zimbabwe in kaart te brengen. Belangrijke overweging daarbij was sympathie voor het streven van de regering Mugabe naar een evenwichtiger opbouw van het land en een rechtvaardiger verdeling van de beschikbare inkomsten.

Al tijdens het onderzoek naar inzetmogelijkheden werd vastgesteld dat Zimbabwe sterk hechtte aan schriftelijke afspraken over de voorwaarden waaronder dat zou gebeuren. Besloten werd daarom, toen begin 1984 bleek dat er uitzicht was op een SNV-programma van zeker 30 vrijwilligers, een overeenkomst te sluiten. Deze overeenkomst heeft zoals gebruikelijk het karakter van een overeenkomst tussen regeringen. Zij verschaft aan de aanwezigheid van vrijwilligers de gewenste juridische grondslag.

Bij de onderhandelingen hiervoor werd van Nederlandse zijde een ontwerp tekst aangeboden, die als standaardtekst voor dergelijke overeenkomsten is bedoeld. Daartoe werd de eerder gehanteerde tekst (zie b.v. de overeenkomst met Niger (Trb. 1982, 57, Kamerstukken II 1980/81, 16847) enigszins aangepast.

De onderhandelingen met Zimbabwe zijn vrij stroef verlopen, met name vanwege de bezwaren aan de kant van Zimbabwe tegen het verlenen van immuniteit aan Nederlandse vrijwilligers, waar zij deze slechts wenst te garanderen aan leden van het corps diplomatique. Na ampel beraad besloten ondergetekenden het Zimbabwaanse voorstel te aanvaarden waarbij immuniteit wordt gegeven zolang die in enige overeenkomst aan ontwikkelingswerkers uit andere landen wordt verleend (alleen in de overeenkomst met Denemarken over de inzet van vrijwilligers is de bepaling opgenomen). Het uitblijven van een overeenkomst zou de kansen op de inzet van vrijwilligers in Zimbabwe op het spel zetten.

Beoogde samenwerking

Het SNV-programma in Zimbabwe is nog betrekkelijk klein. Thans werken 4 vrijwilligers als landbouwvoorlichters bij nederzettingen op onteigende of van blanke boeren opgekochte boerderijen, 2 vrijwilligers bij programma's voor de vorming van vrouwen (groepsvorming, inkomensgevendende activiteiten) en 1 als docente fysiotherapie. Daarbij voegen zich op korte termijn nog eens 3 fysiotherapeuten, 4 docenten verpleegkunde en 2 coöperatiedeskundigen. Naar verwachting zal nog dit jaar het programma verder uitgroeien naar om en nabij de 20 vrijwilligers, door inzetten in een streekontwikkelingsprogramma, coöperatievoorlichting en rurale watervoorziening. SNV wordt genoemd als een der organisaties die door de Nederlandse overheid beschikbaar gestelde ontwikkelingsgelden in Zimbabwe kunnen aanwenden in het kader van de armoedebestrijding. Sedert eind 1982 worden alle SNV-activiteiten in Zimbabwe gecoördineerd door een veldleider, die kantoor houdt in Harare.

De Overeenkomst

De Overeenkomst met Zimbabwe is gebaseerd op de standaardtekst die in de nieuwe redactie twee nieuwe elementen bevat. Ten eerste wordt er onderscheid gemaakt tussen verplichtingen van de overheidsorganisaties van Zimbabwe en de eisen die bij een inzet van vrijwilligers aan haar worden gesteld, en de verplichtingen van niet-overheidsorganisaties bij inzetten (zie artikelen 7 en 8). Ten tweede wordt er aan overheidsorganisaties en andere beheerders van projecten naar draagkracht een bijdrage gevraagd in de kosten van de inzet in de vorm van betaling van (een deel van) het

lokale «salaris» van de vrijwilliger, zijn huisvesting en zijn transport (zie artikelen 7 en – negatief geformuleerd – 4.c). Afgezien van de immuniteitsbepaling wijkt de Overeenkomst voor het overige nauwelijks af van de oude standaardtekst. De wijzigingen in de standaardtekst zijn aangebracht omdat een bijdrage aan de kosten van een inzet een belangrijk middel is voor een betere integratie van de vrijwilliger en de geleidelijke lokalisering van zijn functie.

De regering van Zimbabwe heeft deze artikelen met enige moeite geaccepteerd. Een en ander is te zien aan de naar casuïstiek riekende bepalingen van artikel 7.

Het belangrijkste probleem in de Overeenkomst was voor Zimbabwe het immuniteitsartikel (6.h), omdat de grondwet van Zimbabwe «exemption from legal process» alleen toestaat aan leden van het diplomatieke korps. Per vergissing is in de overeenkomst voor de inzet van Deense vrijwilligers dd. 28 april 1983 (aldaar artikel XI) een dergelijke bepaling aanvaard. In andere soortgelijke overeenkomsten komt deze bepaling echter niet voor.

Zimbabwe is uiteindelijk zover aan de Nederlandse eisen tegemoet gekomen dat de clause van gelijkstelling aan het meest begunstigde land wordt toegepast. In de huidige praktijk betekent dat, dat de Nederlandse vrijwilligers immuniteit genieten zolang Zimbabwe er niet in slaagt de Denen te bewegen tot een aanpassing van hun overeenkomst, waarover wel onderhandelingen gaande zijn, doch tot nu toe zonder resultaat.

Mocht, wat niet wordt verwacht, de inhoud van het immuniteitsartikel vervallen door toegeven van Denemarken, dan zou artikel 9 in de meest voorkomende gevallen voldoende bescherming bieden, tenzij de rechter opzet of zware schuld aanwezig oordeelt. Behalve dat, zijn de vrijwilligers en hun gezinsleden uitgebreid verzekerd tegen schade wegens particuliere wettelijke aansprakelijkheid.

Voor het overige zijn de bepalingen inzake de door Zimbabwe te verstrekken faciliteiten en privileges (artikelen 5 en 6) in strekking gelijk aan wat in het kader van de internationale technische samenwerking gebruikelijk is, zij het dat op aandringen van Zimbabwe gestreefd is naar zoveel mogelijk analogie met de overeenkomsten betreffend het Zweedse, Deense en Duitse hulppersoneel en de richtlijnen van zijn Public Agreement Advisory Commission, die uiteraard op haar beurt naar standaardisatie streeft. De aanpassing aan die richtlijnen heeft ertoe geleid dat in artikel 6, onder a, de gebruikelijke frase over vrije import binnen zes maanden na aankomst van de vrijwilliger enigszins, maar niet nadelig, is gewijzigd.

Op grond van het bepaalde in artikel 10, tweede lid, zal de Overeenkomst een aanvankelijke looptijd hebben van drie jaren en zal zij, op grond van het eerste lid van dat artikel, in werking treden op de dag dat de Nederlandse en Zimbabwaanse regering elkaar schriftelijk hebben medegedeeld dat aan de grondwettelijke vereisten in de onderscheiden landen is voldaan.

Voor wat betreft het Koninkrijk, zal de Overeenkomst alleen voor Nederland gelden.

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking,
E. M. Schoo

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
W. F. van Eekelen

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State.